

פנינים יקרים

מתורת רבותינו הקדושים מביאלא

- ליקוטי אמרים ככתבם וכלשונם מספרי רבותינו הקדושים •

פרשת בא

• חלקת יהושע •

ולמען תספר באזני בנך. (י ז)

ולהבין הלשון באזני בנך ולא נאמר למען תספר לבנך, אך עיקר שבארנו להנך הבנים בראשונה במנהגי ישראל כמ"ש בשלמה המלך שעשה אוזניים לתורה, עירובין ונטילת ידים, [עירובין כא] כמו על ידי אוזן הכלי יכולים לאחוז כל הכלי אף שהוא כבד מאוד כן על ידי מנהגי ישראל זה השרשה והתחלה לקיים כל התורה, וזה "למען תספר באזני בנך" שתהנך את בנך במנהגי ישראל ודקדוקי המצוות אך היסוד העיקרי שיתקבל דברך ולימודך לבנך שהאבות בעצמם יזהרו בצניעות ולשמור ולהתנהג תהלוכות הבית בדרכי אבותינו ו"ל אז יקויים יפה כוח הבן כמ"ש [שבועות מה]. הכל מכוח האב, כמו שמתנהגים ההורים. וזה שסיימה התורה הקדושה על "למען תספר" – "וידעתם כי אני ה'" וצריך לומר "שידעו" כי מוסב על הבנים להראות דוגמא מתהלוכותיהם בכל הענינים "וידעתם" בעצמכם כי אני ה'.

מאמרים עמי טו-ז

• מבשר טוב •

הטרם תדע כי אבדה מצרים. (י ז)

והוא תמוה מאוד, וכי לא ידע מזה פרעה מלך מצרים עצמו, ולא הכיר בכך

שאבדה מצרים. שמוזה שהוצרכו לומר לו: "הטרם תדע כי אבדה מצרים", משמע שהוא באמת עדיין לא ידע מזה, וזו תמיהה גדולה: כיצד יפלא ממנו מצב ארצו ומדינתו. **אלא** כבר כתב הרמב"ם [וכו'] וכיוצא בזה כתב הנועם אלימלך זיע"א בהנהגות אדם [ס"ק א] וזל"ק: "הראשון צריך האדם ללמוד גמרא ופירש"י ותוס' ומפרשים, [וכו'] וצריך להתפלל להשית שיבא על האמת, כי הטאת נעורים של האדם הראשון מסמין עיניו, שלא יראה. – אף שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו, אבל הוא בעצמו שוכח ולא מקיימם באמת. לכן צריך האדם להתהרט מאוד על עונותיו, וכו'". עכל"ק. [וכו']

והרי זה היה עיקר הטאו של פרעה, כמו שמרומז בגמרא מועד קמן ויהו. – והנה על זה ממש אמרו: "עיניו כהות", ומוכן ממילא מדוע לא ידע ולא הכיר מה שנעשה עמו ועם ארצו ומצב מדינתו וכו'. כי לגדול רוע מצבו, נאטם ונסתם לבו ומוחו ועיניו כהו לגמרי באדישות אבן מוחלטת, עד כדי כך שלא נתן אל לבו כלל לראות ולהכיר מצבו ומצב ארצו.

וכמו כן ממש היה הדבר אצל פרעה הרשע, שמרוב הטאו וזדונותיו וזימתו נעשה מהות של "רע" והוטא, ולא

שהוא טועה מאד מדרך הישר ורחוק מן האמת כרחוק מזרח ממערב רחמנא ליצלן. – ועל כך צריך רחמים מיוחדים שיהום השם יתברך עלינו להאיר עינינו באור האמת ובמאור תורתנו הקדושה המהווה למוטב. ועל כך באה ברכת "פוקה עיוורים" מדי יום ביומו, על זו ההארה שיאיר השם יתברך את עינינו.

וְלִזְהָ הטעם הוצרך פרעה לקבל כל כך הרבה מכות נחרצות ונאמנות במצרים ועל הים, "אשר התעללתי במצרים", שמתוך כל אלו המכות והתעללויות הנוראות, סוף סוף לבו נשבר.

כח תשובת ישראל פ"ה

• זכרון משלי •

לְכוּ נָא הַגְּבֵרִים וְעִבְדוּ אֶת ה'. (י יא)
פירש אאמו"ר (הדברי בינה) זצ"ל, הפסוק "לכו נא הגברים ועבדו את ה'". פירוש, שפרעה טען כי רק הגברים, אותם שמתגברים על יצרם במיעוט אכילה ושתיה ובמיעוט דרך ארץ, ובכל המ"ח שהתורה נקנית בהם, רק להם לבדם שייך יציאת מצרים, והם לבד ילכו ויעבדו את ה'. ואז ידע כי השאר ממילא לא ירצו לצאת משם, כמו שהיה באמת אחר כך שמענו "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם", "נתנה ראש ונשובה מצרימה". כי העיקר תלוי בתיקון המדות, והם הם שרשים.

פרשת נצבים עמי עו

• דבדי בינה •

וְגַם מִקִּנְנוּ יִלֵּךְ עִמָּנוּ לֹא תִשָּׂא פִרְסָה. (י כו)
וְהִנֵּה נראה לעניות דעתי, שזה הוא ענין הסימן מפריסי פרסה, שהוא סימן

הרגיש ולא ראה מאומה מה נעשה עימו, ואיכבד כל דעת והרגש נכון.

וּבְמֵאמָר הנביא ישעיהו נה כז: "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חושך לאור ואור לחושך, שמים מר למתוק ומתוק למר". והיינו, שכבר אבדו כל הדעת והשכל וההרגש עד שאינם מבחינים כלל בין טוב לרע.

וּבְמִנֵּי כן פרעה הרשע כבר לא הרגיש כלל מצב ארצו, ולא הבין ולא ראה שאבדה מצרים, עד שצעקו עליו עבדיו "המרם תדע וגו'". כי הוא היה אטום לגמרי מלראות ומלהבין ולהרגיש מה קורה עימו. והוא בחינת שיגעון שכלי, כידוע שהמשוגעים יכולים לגרום בעצמם לעצמם נזקים גופניים חמורים בלי הרגש כלל רחמנא ליצלן.

וְעַל כך מברכים אנו בכל יום ברכת "פוקה עיוורים", לא רק על המאור הגשמי של העיניים, אלא על מאור השכל והדעת שיאיר עינינו להאיר אור יקוד האמת תמיד. וידוע הדבר אצל חולים קשים בטיפול נמרץ רחמנא ליצלן, שמצוי אצלם שיראו בעיניהם כמציאות דברים שאינם קיימים כלל. וכן ישנם מחלות נפש כאלו של 'הוויס' הרואים בעיניהם דברים שאינם קיימים כלל. ולא רק שאין רואים הדבר בצורה נכונה, שזה מצוי אצל הרבה אנשים, אלא שרואים ממש דברים שאינם.

וּבְרוּחַנִּיּוֹת על אחת כמה וכמה, שיכול האדם להיות 'כטוח' בעצמו במאת האחוזים, שכמו שהוא רואה ומבין כך הוא האמת לאמיתה, בה בשעה שכל חכם ופיקח רואה היטב במעותו הגדולה,

"רעהו, ולא עכו"ם". ועוד קשה, שרש"י ז"ל פירש: "אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק וכו'" – למה היה צריך לבקשם ולהזהירם על זה, וכי מי האיש שלא יתפזר כלי כסף וזהב וכל טוב.

אך יש לומר בדרך פשוט, שכן היה הציווי מפי הקדוש ברוך הוא, שיגמלו חסד זה עם זה מקודם, להשאיל ולהשכיר איש את רעהו. ואחר כך, כשיעשו בני ישראל כן, ויגמלו חסד זה עם זה, אז יתעורר החסד עליון על בני ישראל, ועל ידי זה המצרים גם כן יתנו להם כל מה שלבם יחפץ. כי באתערותא דלתתא, בא אתערותא דלעילא.

טהרה, שרומז שאפילו מה שאיש ישראל דש בעקביו, יש בו קדושה. ואפילו מנהגי ישראל, שנראה שאין בהם שום שכל, נאמר "צאי לך בעקבי הצאן, בעקבי אבותיך הראשונים", שהוא מנהגי האבות הקדושים. אף על פי שנראה שאין טעם וריח למנהג הזה, צריך כל איש ישראל שלא יצא כחוט השערה.

עמוד נו

• תולדות אדם •

וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב וגו' (יא ב) ולבאורה קשה, הלא אמרינן וב"ק לז:

מצות תפילין

לאות על ירך וזקן וזרוע בין עיניך... (יג ט)

שאל מרן הרה"ק מלענטשנא את הרה"ק ר' אשר הרב של לענטשנא: הרי שבת ויום טוב לאו זמן תפילין, איך אני יכול להניח תפילין, כיון שאני משיג ומרגיש גם בחול קדושת שבת ויו"ט. השיבו הרב: שדין כזה לא נמצא בשלחן ערוך. פעם אחת בעת הנחת תפילין, אמר מרן מלענטשנא זצ"ל: יש לי יציאת הנפש מפחדו והבושה, שעל ראש כזה הניח התפילין הקדושים.

יזהר לכוון באמירת "לשם יחוד" קודם הנחת תפילין כי מצוות צריכות כוונה ובפרט מצוה קדושה כזו. (חלק"מ מ"ו)

אומרים בשם קדוש אחד, אשר אם האדם ח"ו לפעמים אינו מניח תפילין יום אחד אפילו איזה ימים חילה, ואח"כ יתעורר באמת על חטאתו אשר חטא ויתחרט ויניח תפילין בחרטה ותשובה, אז יתוקנו גם הימים שלא הניח תפילין, אבל אם מפתה היצר הרע איש לקטוע את ידו ח"ו, אז לא יועיל אח"כ גם אם יתעורר האדם לתשובה וירצה להניח תפילין לא יועיל לו כי נקטעה ידו. (מרן מפארצווא, ואלה הדברים, תולדות)

כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לנוער בר-מצווה, שכאשר ביקש משה רבינו מאת השי"ת שיראהו כבודו, כתוב בגמ' (ברכות ז): "שהראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין" - והביאור בזה, שהראה לו השי"ת למשה רבינו, שהדרך להתקשר להשם יתברך זה על ידי תפילין.

במיוחד היה מרן הדברי בינה זצ"ל מחמיר בענייני תפילין, כמו בהשחרות של תפילין. והיה בודק בכל פעם לראות את הצבע של תפילין אם הוא שחור כדבעי. וכן היה מקפיד על ריבוע בתים. והיה מחליף הבית של-יד מעת לעת, ולעיתים קרובות יותר היה מחליף את בית התפילין של ראש, ועוד חומרות רבות. ופעם אחת אמר: לו היו שומעים בקולי, כי אז הייתי אומר יותר משיקפידו ויחמירו על המצה שתהיה שמורה, יקפידו על גלאט כשר. ויותר משמחמרים על שארי הידור מצוה - יחמירו על ענייני תפילין. ואף היתה לו קופה צדקה מיוחדת לענין זה. (רמ"ה ב עמ"ר רכג)

ומרן הרה"ק מפארצווא זי"ע אמר לבנו מרן הרה"ק מלברטוב זי"ע שיכניס את התפילין לנרתיקס באופן שהב"ת יהיה כלפי חוץ, כמ"ש במלכים (א, ז) "בית שלמה וכל אחוריהם ביתה". (תקנות והנהגות)

מהראוי להזכיר מה שכתב בספר הבעש"ט עה"ת בשם הרב המגיד מטריסק ז"ל, שצוה לעשות העניבה אשר בה נכנסת הרצועה של יד לצד חוץ, ולכרוך מצד פנים לצד חוץ, למעלה ממרפקו שלושה כריכות, ועל הזרוע שמונה כריכות, כי כריכה ראשונה אינה במילואה ואינה נחשבת, כדרך שאין חושבין כריכה ראשונה של כריכות הציציות וכו'. ואמר בזה הלשון: "כך אני מניח וכך הניח אבי, ואבי זקני, וכן הניח הבעש"ט, וכן האר"י הקדוש ז"ל, כמקובל בידם מפי אליהו הנביא זכור לטוב". (חלק"מ מאמר ד)

וישאלו איש מאת רעהו וגו' כלי כסף וכלי זהב - על האדם לדעת כי כל ממנו ניתן לו מהשמים רק בתור השאלה ופקדון - וישאלו - בכדי שיעשה בו צדקה וחסד ישועות אברהם

פתגמי קדישין

מאורו של הרה"ח היום שלום פרובש ז"ל

בין כרעיו, דרך שפלות והכנעה. והיה צריך להיות צלי אש דוקא, רומז לתפלה בהתלהבות ואש, כי צלי לשון תפלה כידוע.

עמוד ק

• חלקת יהושע •

והיה הרם לכב. (יב יג)

כמו שאיתא בשם הרבי מרוזין זצלה"ה,

בזמן שאדם מצטער וכו' קלני מראשי

וכו' [סנהדרין מו.]. לרמוז על התפילין של

השי"ת, שכתוב בהם [דה"א יז] ומי כעמך,

שלא יהי' פסול. – וזה זיהיה הדם לכב',

שדמי וצרות ישראל, מרמוז: לאות על

הכתבים, על התפילין של השם יתברך.

דף טו

• ואלה הדברים שנאמרו לדוד •

ואת בתינו הציל. (יב כז)

ובמ"ש דודי זצלה"ה מפרציווא: אם עם

קודש ישראל מתנהגים שיהיה

"ואת בתינו" – בתי ישראל, בצניעות

וכדומה. – אז "הציל", זה גורם הצלת

ישראל, וכן בכל דור ודור.

חלקת יהושע מאמרים עמי טו

• דבדי בינה •

למען תהיה תורת ה' בפיך וכו'. (יג ט)

ודרשן חז"ל "מן המותר בפיך". דהיינו,

מה שאתה מדבר דברים

המותרים, יהיה הכל ב"תורת ה'" – שיהיה

התלבשות להדיבורים בתורת ה'. ובל יהיה

מותר בפה, רק מה שיש בו תורת ה'. כמו

שיחת הולין של תלמידי חכמים שצריכים

לימוד. שכל דבריהם הכל מתורת ה', לכן

צריכים לימוד.

עמי סג

ועל זה שייך בקשה, שיקימו כן, ויעשו חסד זה עם זה. ואז, כאשר עשו ישראל כאשר צוה להם ה' על ידי משה רבינו עליו השלום, כתיב אחר כך: ויתן ה' את הן העם בעיני מצרים וכו'. וידוע, כי שלשה דברים הם שצריכים הן, [וסטה מו.]. ושורש של דבר הוא, שמי שהוא בחינת המקבל צריך להן, והבן.

עמוד עד

• ארון עדות •

ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הכתים אשר יאכלו אותו בהם. (יב ז)

הנה העיקר הוא לתקן פגם הלשון ופגם המעורר, שבהם עיקר תפיסת היצה"ר.

ועל זה נאמר 'לפתח הטאת רובין', הם שני

הפתחים שלמעלה ושלמטה. ולכן נצטוו

לתת הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות

כצורת ה', לעוררם על שני תיקונים הנ"ל.

כי הפה שלמעלה הוא בצורת ה', וכן

השוקיים למטה הם גם כן בצורה זו. וזהו

שנאמר למעלה 'ונתנו על שתי המזוזות ועל

המשקוף על הכתים אשר יאכלו אותו בהם'.

'על הכתים' רומז על הפה והשוקיים, שהם

בצורת ה'. וכאשר נהפוך אות זה, יהיה כ',

ומרמוז הכתוב, שטעם נתינת הדם על

המשקוף והמזוזות, לעוררם על תיקון שני

בתי"ם, דהיינו הפה והשוקיים, שכל אחד

הוא בחינת בית.

וזהו "אשר יאכלו אותו בהם" רומז לפגם

הלשון והמעורר, שמכונה בשם אכילה.

[וכו'.]

וידוע שעיקר פגם ברית הוא על ידי

שפלות והכנעה, וגם על ידי תפלה

בהתלהבות, כי אש של מצוה מכבה אש של

יצה"ר. ושני אלו רמוזים בפסח שהיה ראשו